

Hogyan lehetünk együtt egyházzá?

Ötven éve, 1973 márciusában írták alá az európai református és evangélikus egyházak képviselői a Leuenbergi Konkordiát, amely lehetővé tette az úgynevezett szószéki és úrasztali közösséget, valamint megalapította a Protestáns Egyházak Európai Közösségét. A kerek évforduló alkalmából a Debreceni Református Hittudományi Egyetem ad otthont az „Együtt egyházzá lenni” elnevezésű nemzetközi konferenciának. A tudományos találkozóra készülve Fazakas Sándor tanszékvezető egyetemi tanárral, a rendezvény főszervezőjével Leuenberg örökségéről és a Protestáns Egyházak Európai Közösségének szerepéről beszélgettünk.

*Hogyan lehet elmélyíteni a reformátori egyházak között a megélt egyházi közösséget úgy, hogy tekintettel legyünk európai vallási pluralizmusára, de más felekezetekkel is szorosabb legyen a kapcsolat, egymás teológiai örökségének jobb megértése, megismerése érdekében?*

*A Krisztusban való egység a közös istentiszteleten, a liturgiában élehető meg és látható a világ számára. Milyen impulzusok származhatnak ebből a közös bizonyossággal, szolgálattal, diakóniával, közös állásfoglalások számára?*

*Milyen szerepe van a reformátor egyházak regionális és helyi kulturális-társadalmi meghatározottságának az egyházi közösség megélése és fenntartása számára?*

*Mennyiben terhelik a már elért és megélt közösséget az egyes egyházak eltérő társadalmi tapasztatait, eltérő igemegértése és ezek etikai következményei?*

E kérdések mentén szervezi meg az „Együtt egyházzá lenni” elnevezésű tudományos konferenciát a Debreceni Református Hittudományi Egyetem (DRHE) és az Európa Protestáns Egyházak Közössége (GEKE), hogy az európai protestantizmus méltóképpen ünnepelhesse meg a Leuenbergi Konkordia aláírásának ötvenedik évfordulóját.



## Maradandó érték

„A Leuenbergi Konkordia megváltoztatta és mai napig meghatározza az ökumenéről való gondolkodásunkat. Kiderült, hogy lehetséges a keresztyén egyházaknak közösséget vállalni egymással a saját hitvallási-teológiai sajátosságaink és történelmi örökségünk feladása nélkül” – fogalmaz Fazakas Sándor, a DRHE Szociáletika és Egyházzociológia Tanszékének vezetője. Mint mondja, az egység a közös alapokon kell álljon, arra figyelve, hogyan köt össze bennünket az evangélium közös értelmezése, az evangélium tiszta tanításában és a sákramentumok helyes kiszolgáltatásában való egyetértés, valamint az az ismeret, hogy az egyház egyedüli alapja Jézus Krisztus.

A Leuenbergi Konkordia immár ötvenéves múltra tekint vissza: 1973. március 9-17. között a Basel melletti leuenbergi konferenciaközpontban összegyűlt evangélikus, református, valamint egyes lutheránus és református gyülekezetek által létrehozott úgynevezett „egyesült” egyházak képviselői és teológusai együtt kötelezték el magukat a „közös bizonyágtétel és közös szolgálat” mellett annak alapján, hogy eljutottak az evangélium közös értelmezésére, Jézus Krisztus egyedül üdvözítő munkájának közös megvallására, és így „szószéki és úrvacsorai közösséget” vállalhatnak egymással. A dokumentum a Protestáns Egyházak Európai Közösségének alapító irata is, amelynek 94 tagegyháza napjainkban körülbelül ötvenmillió keresztyént képvisel.

„Németországban evangélikusok és reformátusok között már történt egyházi egységesülés, például az 1817-es porosz unió kapcsán. Ez még egy felülről elrendelt egyesülés volt, a jellege is ezt mutatja: egyházigazgatási és egyházzervezeti unió. Ezzel ellentétben – amire a badeni protestánsok mai napig büszkék – 1821-ben hitvallási uniót mondtak ki a Badeni Nagyhercegségben evangélikusok és reformátusok között, de ez sem volt mentes az uralkodói ráhatástól – magyarázza Fazakas Sándor. – A 19. századi protestáns uniók viszont inkább politikai-hatalmi indíttatásból alakultak: protestáns rendek szövetsége, egyesülése vezetett az egyház szervezeti életének egységesítése felé, de igazán nem tették lehetővé a teológiai differenciák meghaladását.” A Barmeni Teológiai Nyilatkozat azonban jól mutatja, miként találtak egymásra a 20. században már teológiai megfontolásból a Német Hitvalló Egyház evangélikus és református teológusai, hogy tiltakozzanak a hitleri birodalom egyházi szabadságot kisajátító döntései ellen.

Emellett hazánk protestantizmusa sem volt mentes az uniótörekvésektől a 19. században, ennek fontos példája az 1833-ban megkötött Nagygereszdi Egyezményről, amely a dunántúli reformátusok és evangélikusok együttélését volt hivatott szabályozni a testvéri szeretet jegyében. Ilyen és ezekhez hasonló előzmények vezettek a Leuenbergi Konkordia aláírásához, azonban a dokumentum értéke maradandó az ökumenikus párbeszédben: „Krisztus jelenlétének és az úrvacsora, illetve a sákramentumok szentségének megértéséhez nem tekinthetünk el a Szentírás alapos, és elmélyült tanulmányozásától. Ha ezt sikerül közösen értelmezni, illetve egymás evangéliumi felismeréseiből tanulni, nincs olyan szervezeti, hagyománybeli vagy kulturális sajátosság, amely elválaszthatná egymástól a Krisztus-test valóságában együtt részesedni kívánó keresztyéneket” – vallja Fazakas Sándor.



## Tapasztalatok és örökségek

Több szempont alapján is adta magát, hogy a Debreceni Református Hittudományi Egyetem legyen az „Együtt egyházzá lenni” elnevezésű konferencia házigazdája. Fazakas Sándor húsz éve tagja a GEKE etikai szakbizottsága különböző munkacsoportjainak, több ízben a Magyarországi Református Egyház küldöttjeként vett részt a közösség nagygyűlésein, de a DRHE további oktatói is tagjai jelenleg egy-egy munkabizottságnak. A konferencia szervezésében is aktívan részt vesz Gonda László, a DRHE Missziói és Felekezettudományi Tanszékének docense és Kovács Krisztián, a DRHE Szociáletika és Egyházszociológia Tanszékének adjunktusa.

Emellett a reformáció 500 éves jubileumi ünneppsorozatának részeként, 2017-et megelőzően épp a GEKE kezdeményezésére indult el egy projekt, *Europa reformata* néven. „Ennek az volt a lényege, hogy kerüljenek fel egy, a reformáció városait bemutató térképre és így kerüljenek be újból a köztudatba azok a vársok, ahol a reformáció a hitbeli-teológiai megújuláson túl vallási, társadalmi és kulturális átalakulásokat is eredményezett a helyi társadalmon belül. Ez Debrecenben egyértelműen kimutatható, ennek ékes bizonyítéka a Református Kollégium és a város története – mondja Fazakas Sándor. – Emellett egy tudományos konferencia a legmegfelelőbb helyszíne egy olyan egyetem, ahol ismert Leuenberg szellemisége. És az sem mellékes, hogy a GEKE olyan ökumenikus szervezet, amely nyitott a kelet-középeurópai egyházak és társadalmak történelmi tapasztalataira, teológiai örökségére.”

Ez a nyitottság motiválja a GEKE működését, a tanulmányi munka a legfajsúlyosabb a szervezetben. Ezen a téren említést érdemel az „Egyházi hivatal–ordináció–episzkopé” című munkaanyag, amely az egyházkormányzás alapjaira, a tisztségértelmezés különbségeire és a különbségek teológiai áthidalhatóságára teszi a hangsúlyt. „De nagyon tanulságos az a konzultációsorozat is, a melyet az anglikán egyház képviselőivel és teológusaival, vagy éppen az Európai Baptista Föderációval folytattak a GEKE munkacsoportjai, vagyis olyan egyházakkal,

amelyek közel állnak a protestantizmushoz, de velük még nem valóság a teljes egyházi közösség megélése” – hívja fel a figyelmet.

### Valóságos cselekedetek

Az ökumenikus szervezet munkájában olyan kérdések is tisztázásra várnak, hogy „miként lehet Istenről beszélni a mai világban”, vagy „miként lehet segíteni a protestáns keresztyének véleményformálását etikai kérdésekben”? Ez utóbbi mentén már több etikai segédanyag látott napvilágot a GEKE égisze alatt, a szociáletikai szakbizottság munkájaként. Ilyenek például az élet kezdetén és az élet végén felmerülő etikai kérdések teológiai-etikai reflektálása („Ideje van az életnek, és ideje a meghalásnak”, 2011; „Mielőtt megformáltak az anyaméhben...”, 2017), vagy az egyházak szolgálati lehetőségeinek vizsgálata a világjárvány idején („Együtt egyháznak lenni a pandémia idején”, 2021). Ez utóbbi dokumentumok magyarul is megjelentek és szerepet kaptak a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen a teológiai oktatásban, valamint a lelkésztovábbképzésben.



50 Years Leuenberg Agreement

**BEING CHURCH  
TOGETHER**

„Ezek alapján a GEKE az európai protestantizmus hangját képviseli a gyülekezetek számára és a közéletben – de nem tanítói hivatal formájában. E tanulmányi anyagok nem minden helyzetre

érvényes receptet adnak a helyes keresztyén életformára és döntésekre nézve – hiszen minden élethelyzet más és más. Sokkal inkább segíteni akarják a teológiai és erkölcsi véleményalkotást. A reformátori teológia szerint minden ember személyesen áll Isten színe előtt és személyes felelősséggel tartozik cselekedeteiért” – emlékeztet Fazakas Sándor. Ennek szellemében került megszervezésre az „Együtt egyházzá lenni” konferencia is, hogy intenzív eszmecserével és eszméltető eladásokkal mélyítse tovább a leuenbergi folyamatot. „A Leuenbergi Konkordia arról is bizonyosságot tesz, hogy az evangéliumhirdetés akkor lesz hiteles, ha a hallgatók tesznek is valamit a társadalom érdekében. A tudomány területén ehhez teológiai reflexiókkal szeretnénk hozzájárulni, mert az evangélium tanítására való figyelés megőrizheti az egyházat és a társadalmat a józanság talaján” – foglalja össze Fazakas Sándor.

**Az [„Együtt egyházzá lenni” nemzetközi tudományos konferencia](#) 2023. március 9-én, 18:00-kor nyilvános, ünnepélyes megnyitóval veszi kezdetét és március 11-én közös, úrvacsoraosztással egybekötött istentisztelettel zárul.**

Farkas Zsuzsanna